

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 17.1.2018
COM(2018) 24 final

ANNEX

LIITE

asiakirjaan

ehdotus neuvoston suositukseksi

elinikäisen oppimisen avaintaidoista

{SWD(2018) 14 final}

LIITE
ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT –
EUROOPPALAINEN VIITEKEHYS

Tausta ja tavoitteet

Jokaisella on oikeus laadukkaaseen ja inklusiiviseen opetukseen, koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen sellaisten taitojen ylläpitämiseksi ja hankkimiseksi, jotka mahdollistavat osallistumisen yhteiskunnan toimintaan ja auttavat työmarkkinoille siirtymisessä.

Jokaisella on oikeus saada oikea-aikaista ja räätälöityä apua omien työllisyysnäkömiensä parantamiseksi ja itsensä työllistämisen helpottamiseksi. Tähän kuuluu oikeus saada tukea työpaikan etsimiseen, kouluttautumiseen ja uudelleen koulutukseen.

Nämä periaatteet määritetään Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa.

Nopeasti muuttuvassa ja tiiviisti verkottuneessa maailmassa jokainen tarvitsee laajan joukon taitoja, joita on kehitettävä jatkuvasti läpi elämän. Tässä viitekehyksessä määritellyillä avaintaidoilla on tarkoitus luoda perusta, jolla saavutetaan tasapuolisempi ja demokraattisempi yhteiskunta. Ne vastaavat osallistavan ja kestävä kehityksen, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja demokraattisen kulttuurin kehittämisen asettamiin haasteisiin.

Viitekehysten tärkeimpiä tavoitteita ovat seuraavat:

- a) yksilöidään ja määritellään avaintaidot, joita tarvitaan työllistävyyttä, itsensä toteuttamista, aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista osallisuutta varten;
- b) annetaan poliittisille päättäjille, koulutuksen tarjoajille, opetushenkilöstölle, työnantajille ja oppijoille itselleen Euroopan tason vertailuväline;
- c) tuetaan Euroopan, kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason toimia, joilla edistetään taitojen kehittämistä elinikäisen oppimisen näkökulmasta.

Avaintaidot

Tässä suosituksessa taidoilla tarkoitetaan tietojen, taitojen ja asenteiden kokonaisuutta, jossa

- a) tieto koostuu tosiseikoista ja numerotiedoista, käsitteistä, ideoista ja teorioista, jotka on jo vahvistettu ja jotka tukevat tietyn alan tai aiheen ymmärtämistä;
- b) taidoilla tarkoitetaan kykyä ja valmiutta suorittaa prosesseja ja hyödyntää olemassa olevaa tietoa tulosten saavuttamiseksi;
- c) asenteet kuvaavat mielenlaatua ja ajattelutapaa, jolla toimitaan tai suhtaudutaan ajatuksiin, henkilöihin tai tilanteisiin.

Avaintaidot ovat taitoja, joita kaikki ihmiset tarvitsevat itsensä toteuttamista ja kehittämistä, työllistymistä, sosiaalista osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta varten. Niitä kehitetään elinikäisen oppimisen näkökulmasta varhaislapsuudesta läpi aikuiselämän virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen kautta.

Avaintaitoja pidetään keskenään yhtä tärkeinä ja kukin niistä vaikuttaa osaltaan onnistuneeseen elämään yhteiskunnassa. Taitoja voidaan soveltaa monissa eri yhteyksissä ja monina eri yhdistelminä. Ne ovat limittäisiä ja läheisesti toisiinsa sidoksissa, ja tietyllä alalla olennaiset tekijät tukevat myös toisen alan taitoja. Kriittiseen ajatteluun, ongelmanratkaisuun, ryhmätyöhön, viestintään ja neuvotteluun, analysointiin, luovuuteen ja kulttuurienväliseen toimintaan liittyvät taidot sisältyvät kaikkiin avaintaitoihin.

- Tämä viitekehys sisältää kahdeksan avaintaitoa:
- lukutaito;
- kielitaito;
- matematiikan, luonnontieteiden, teknologian ja insinööritieteiden alan taidot;
- digitaalitaidot;
- henkilökohtaiset, sosiaaliset ja oppimistaidot;
- kansalaistaidot;
- yrittäjäystaidot;
- kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyvät taidot.

1. Lukutaito

Lukutaito merkitsee kykyä tunnistaa, ymmärtää, ilmaista, luoda ja tulkita käsitteitä, tunteita, tosiseikkoja ja mielipiteitä sekä suullisesti että kirjallisesti käyttäen visuaalista, digitaalista ja äänimateriaalia eri aloilla ja yhteyksissä. Se merkitsee kykyä viestiä ja olla yhteydessä toimivasti muiden kanssa asianmukaisella ja luovalla tavalla.

Lukutaidon kehittäminen on perusta muulle oppimiselle ja kielelliselle vuorovaikutukselle. Yhteydestä riippuen lukutaitoa voidaan kehittää äidinkielellä, koulunkäyntikielellä ja/tai maan tai alueen virallisella kielellä.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Lukutaito käsittää luku- ja kirjoitustaidon ja kirjallisen tiedon vankan ymmärtämisen. Lukutaito edellyttää tietoa sanastosta, käytännön kieliopista ja kielen käyttötavoista. Siihen kuuluu tietoisuus sanallisen vuorovaikutuksen päätyypeistä, tietyistä kaunokirjallisista ja muista teksteistä ja kielen eri tyylien ja rekistereiden pääpiirteistä.

Yksilöillä olisi oltava taito kommunikoida sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa sekä seurata omaa kielenkäyttöään ja mukauttaa sitä tilanteen edellyttämällä tavalla. Tämä taito sisältää myös valmiudet erottaa ja käyttää erityyppisiä lähteitä, etsiä, kerätä ja käsitellä tietoa, käyttää apuvälineitä sekä muodostaa ja ilmaista omia argumentteja suullisessa sekä kirjallisessa muodossa vakuuttavasti ja tilanteeseen sopivalla tavalla.

Myönteiseen asenteeseen suhteessa lukutaitoon sisältyy pyrkimys kriittiseen ja rakentavaan vuoropuheluun, esteettisten arvojen kunnioittaminen sekä kiinnostus kanssakäymiseen muiden ihmisten kanssa. Tämä edellyttää tietoisuutta kielen vaikutuksesta muihin ihmisiin sekä tarvetta ymmärtää ja käyttää kieltä myönteisellä ja sosiaalisesti vastuullisella tavalla.

2. Kielitaito

Tässä taidossa määritellään kyky käyttää eri kieliä asianmukaisesti ja toimivasti viestinnässä. Sillä on pääosin samat ominaisuudet kuin lukutaidolla: se perustuu kykyyn ymmärtää, ilmaista ja tulkita käsitteitä, ajatuksia, tunteita, tosiseikkoja ja mielipiteitä sekä suullisesti että kirjallisesti (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, lukeminen ja kirjoittaminen) erilaisissa sosiaalisessa elämään ja kulttuuriin liittyvissä tilanteissa yksilön omien toiveiden ja tarpeiden mukaan. Siihen voi tarpeen mukaan sisältyä myös äidinkielen taidon ylläpitäminen ja kehittäminen.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Tämä avaintaito edellyttää tietoa eri kielten sanastosta ja käytännön kieliopista sekä tietoisuutta sanallisen vuorovaikutuksen päätyypeistä ja kielten rekistereistä. Sosiaalisiin tapoihin, kulttuurinäkökohtiin ja kielten vaihtelevuuteen liittyvä tieto on tärkeää.

Kielitaidon olennaisiin taitoihin kuuluu kyky ymmärtää puhuttua kieltä sekä aloittaa keskustelu, pitää sitä yllä ja päättää se samoin kuin lukea, ymmärtää ja laatia tekstejä eri tasoisesti eri kielissä omien tarpeiden mukaan. Yksilöiden pitäisi osata käyttää asianmukaisesti apuvälineitä ja oppia kieliä virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen puitteissa läpi elämän.

Myönteiseen asenteeseen kuuluu kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä kiinnostus ja uteliaisuus eri kieliä ja kulttuurienvälistä kommunikaatiota kohtaan. Siihen sisältyy myös kunkin kielellisen profiilin kunnioittaminen, myös vähemmistöihin kuuluvien ja/tai maahanmuuttajataustaisten äidinkielen kunnioittaminen.

3. Matematiikan, luonnontieteiden, teknologian ja insinööritieteiden alan taidot

A. Matematiikan taidoilla tarkoitetaan kykyä kehittää ja soveltaa matemaattista ajattelua erilaisten arkipäivän ongelmien ratkaisemiseksi. Vankkaan laskutaitoon perustuen pääpaino on prosessissa ja toiminnassa sekä tiedossa. Matematiikan taitoihin kuuluu – vaihtelevissa määrin – kyky ja halu käyttää matemaattisia ajattelutapoja (loogista ja avaruudellista ajattelua) ja esittämismuotoja (kaavoja, malleja, konstruktioita, kuvioita, kaavioita).

B. Luonnontieteiden alan taitoihin kuuluu kyky ja halu käyttää luonnonilmiöiden selittämisessä hyödynnettävää tietoa ja menetelmiä kysymysten yksilöintiä ja näyttöön perustuvien päätelmien tekemistä varten. Teknologian ja insinööritieteiden alan taidoilla tarkoitetaan niihin liittyvän tiedon ja menetelmien soveltamista vastauksena odotettuihin toiveisiin ja tarpeisiin. Luonnontieteiden, teknologian ja insinööritieteiden alan taitoihin kuuluu ihmisen toiminnasta johtuvien muutosten ymmärtäminen ja vastuunotto yksityisenä kansalaisena.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

A. Tarvittavat matemaattiset tiedot kattavat vankan numeroiden, mittojen ja rakenteiden, peruslaskutoimitusten ja matemaattisten esitystapojen tuntemisen, matemaattisten termien ja käsitteiden ymmärtämisen samoin kuin tietoisuuden kysymyksistä, joihin matematiikan avulla voidaan vastata.

Yksilöillä olisi oltava taito soveltaa matemaattisia peruskäsitteitä ja -menetelmiä arkielämässä kotona ja työpaikalla (esim. raha-asioihin liittyvät taidot) sekä seurata ja arvioida väiteketjuja. Yksilöiden pitäisi kyetä matemaattiseen päättelyyn, ymmärtää matemaattinen todistelu ja kommunikoida matematiikan kielellä sekä käyttää asianmukaisia apuvälineitä, mukaan luettuna tilastotiedot ja kaaviot.

Myönteinen asenne matematiikkaan perustuu totuuden kunnioittamiseen ja haluun etsiä syitä ja arvioida niiden pätevyyttä.

B. Luonnontieteiden, teknologian ja insinööritieteiden alan olennaisiin tietoihin kuuluvat luonnonilmiöiden perusperiaatteet, tieteelliset peruskäsitteet, -teoriat, -periaatteet ja -menetelmät sekä tekniikka ja tekniset tuotteet ja prosessit samoin kuin ymmärtämys tieteen, teknologian, insinööritieteiden ja ihmisten toiminnan vaikutuksista yleisesti maailmaan. Näiden taitojen avulla yksilöiden pitäisi pystyä ymmärtämään paremmin tieteellisten teorioiden ja sovellusten sekä tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit yhteiskunnassa yleensä (suhteessa esimerkiksi päätöksentekoon, arvoihin, moraalikysymyksiin ja kulttuuriin).

Taitoihin sisältyy ymmärtämys luonnontieteistä prosessina luonnon tutkimiselle kontrolloitujen kokeiden kautta, kyky käyttää ja käsitellä teknisiä välineitä ja laitteita sekä tieteellistä tietoa jonkin tavoitteen saavuttamiseksi tai näyttöön perustuvan päätöksen tai päätelmän tekemiseksi sekä valmius hylätä omat vakaumukset, jos ne ovat ristiriidassa uusien kokeisiin perustuvien tulosten kanssa. Yksilöiden pitäisi lisäksi kyetä tunnistamaan tieteellisen kysymyksenasettelun olennaiset piirteet ja osata selostaa päättelyketju ja sen tuloksena tehdyt päätelmät.

Avaintaitoon kuuluu kriittisesti arvioiva ja tiedonhaluinen asenne, huoli eettisistä kysymyksistä ja sekä turvallisuuden että ympäristön kestävyys tukeminen, erityisesti kun kyse on tieteellisestä ja teknologisesta edistyksestä suhteessa yksilöön, perheeseen, yhteisöön ja globaaleihin kysymyksiin.

4. Digitaalitaidot

Digitaalitaitoihin kuuluu digitaaliteknologian osaava, kriittinen ja vastuullinen käyttö ja siihen perehtyminen opiskelussa, työssä ja osana yhteiskunnan toimintaan osallistumista. Siihen sisältyy informaatiolukutaito, viestintä ja yhteistyö, digitaalisen sisällön luominen (mukaan luettuna ohjelmointi), turvallisuus (mukaan luettuna digitaalinen hyvinvointi ja kyberturvallisuuteen liittyvät taidot) sekä ongelmanratkaisu.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Yksilöiden olisi ymmärrettävä, miten digitaaliteknologialla voidaan tukea viestintää, luovuutta ja innovointia, ja olla tietoisia sen mahdollisuuksista, rajoituksista, vaikutuksista ja riskeistä. Heidän olisi ymmärrettävä kehittyvän digitaaliteknologian taustalla olevat yleiset periaatteet, mekanismit ja logiikka ja tunnettava eri laitteiden, ohjelmistojen ja verkostojen perustoiminnot ja -käyttötavat. Yksilöiden olisi suhtauduttava kriittisesti digitaalisten välineiden kautta saatujen tietojen pätevyys, luotettavuuteen ja vaikutuksiin ja oltava tietoisia digitaaliteknologian käyttöön liittyvistä oikeudellisista ja eettisistä periaatteista.

Yksilöiden olisi kyettävä käyttämään digitaaliteknologiaa tukemaan aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista osallisuutta, yhteistyötä muiden kanssa ja luovuutta, jolla pyritään henkilökohtaisiin, yhteiskunnallisiin tai kaupallisiin tavoitteisiin. Taitoihin sisältyvät kyky käyttää, suodattaa, arvioida, luoda, ohjelmoida ja jakaa digitaalista sisältöä. Yksilöiden olisi kyettävä hallitsemaan ja suojaamaan tietoja, sisältöä, dataa ja digitaalisia henkilöllisyyksiä sekä tunnistamaan ohjelmistoja, laitteita, tekoälyä tai robotteja ja perehtymään niiden käyttöön.

Digitaaliteknologian ja digitaalisen sisällön käyttöön perehtyminen edellyttää harkintaa ja kriittisyyttä mutta myös uteliaista, avointa ja eteenpäin suuntautuvaa asennetta niiden kehitykseen. Se edellyttää myös näiden välineiden eettistä, turvallista ja vastuullista käyttöä.

5. Henkilökohtaiset, sosiaaliset ja oppimistaidot

Henkilökohtaisissa, sosiaalisissa ja oppimistaidoissa on kyse kyvystä pohtia omaa toimintaa, kyvystä ajan- ja tiedonhallintaan, kyvystä työskennellä rakentavasti muiden kanssa sekä kyvystä pysyä joustokykyisenä ja hallita omaa oppimista ja uraa. Siihen sisältyy kyky käsitellä epävarmuutta ja monimutkaisuutta, kyky oppia oppimaan, kyky tukea fyysistä ja henkistä hyvinvointia sekä kyky empatiaan ja konfliktinhallintaan.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Jotta yksilö voi onnistua ihmissuhteissa ja osallistua yhteiskuntaelämään, on olennaisen tärkeää ymmärtää eri yhteisöissä ja ympäristöissä yleisesti hyväksyttävät käyttäytymis- ja kommunikaatiotavat ja -säännöt. Henkilökohtaiset, sosiaaliset ja oppimistaidot edellyttävät myös tietoa terveen mielen ja ruumiin ja terveiden elintapojen osatekijöistä. Siihen kuuluu se,

että tuntee itselleen parhaiten soveltuvat oppimisstrategiat, omat taitojen kehittämistarpeensa ja eri tavat kehittää taitoja ja osaa kartoittaa koulutus- ja uramahdollisuuksia ja tarjolla olevaa ohjausta ja neuvontaa.

Taitoihin kuuluu kyky yksilöidä omat valmiutensa, keskittyä, käsitellä monimutkaisuutta, ajatella kriittisesti ja tehdä päätöksiä. Tähän sisältyy kyky oppia ja työskennellä sekä muiden kanssa että itsenäisesti, organisoida omaa oppimistaan, opiskella sinnikkäästi, arvioida ja jakaa omaa oppimistaan, hakea tarvittaessa apua ja hoitaa tehokkaasti omaa uraansa ja sosiaalisia suhteita. Yksilöillä olisi oltava joustokykyä ja heidän pitäisi kyetä käsittelemään epävarmuutta ja stressiä. Heidän pitäisi pystyä kommunikoimaan rakentavasti eri ympäristöissä, tekemään yhteistyötä ryhmässä ja neuvottelemaan. Tähän sisältyy suvaitsevaisuuden osoittaminen, taito ilmaista ja ymmärtää eri näkökantoja sekä kyky saada aikaan luottamusta ja tuntea empatiaa.

Avaintaito perustuu siihen, että yksilö suhtautuu positiivisesti henkilökohtaiseen, sosiaaliseen ja fyysiseen hyvinvointiin ja oppimiseen läpi elämän. Sen pohjana ovat yhteistyötä, määrätietoisuutta ja rehellisyyttä edistävät asenteet. Tähän sisältyy muiden kunnioittaminen ja valmius voittaa ennakkoluuloja ja tehdä kompromisseja. Yksilöiden olisi kyettävä tunnistamaan ja asettamaan tavoitteita, motivoimaan itseään ja kehittämään sietokykyä ja luottamusta oppimisen jatkamiseksi menestyksekkäästi läpi elämänsä. Ongelmanratkaisuun pyrkivä asenne tukee oppimisprosessia ja yksilön kykyä selviytyä esteistä ja kestää muutoksia. Siihen sisältyy halu käyttää hyödyksi aiemmin opittua ja elämäkokemusta, uteliaisuus uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan ja halu kehittyä elämän eri osa-alueilla.

6. Kansalaistaidot

Kansalaistaidoilla tarkoitetaan kykyä toimia vastuunsa tuntevana kansalaisena ja osallistua täysimääräisesti yhteiskunnalliseen toimintaan. Se pohjautuu yhteiskunnallisten, taloudellisten ja poliittisten käsitteiden ja rakenteiden samoin kuin globaalin kehityksen ja kestävyysymmärtämiseen.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Kansalaistaidot perustuvat tietoisuuteen peruskäsitteistä, jotka liittyvät yksilöihin, ryhmiin, työorganisaatioihin sekä yhteiskunta-, talous- ja kulttuurielämään. Tähän sisältyy eurooppalaisten yhteisten arvojen ymmärtäminen, sellaisina kuin ne on ilmaistu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Siihen kuuluu tieto ajankohtaisista tapahtumista samoin kuin kriittinen käsitys kansallisen, Euroopan ja maailmanhistorian keskeisistä tapahtumista. Lisäksi siihen kuuluu tietoisuus yhteiskunnallisten ja poliittisten liikkeiden tavoitteista, arvoista ja toimintalinjoista samoin kuin kestävästä järjestelmästä, etenkin ilmaston- ja väestönmuutoksesta globaalilla tasolla ja niiden taustalla olevista syistä. Keskeistä on myös tieto Euroopan yhdentymisestä sekä tietoisuus Euroopan ja maailman monimuotoisuudesta ja kulttuuri-identiteeteistä. Tähän sisältyy eurooppalaisten yhteiskuntien monikulttuuristen ja sosioekonomisten näkökohtien sekä kansallisten kulttuuri-identiteettien eurooppalaiseen identiteettiin antaman panoksen ymmärtäminen.

Kansalaistaitoihin liittyy kyky osallistua tehokkaasti muiden kanssa yhteistä tai julkista etua edistävään toimintaan, mukaan luettuna yhteiskunnan kestävä kehitys. Tähän sisältyvät kriittistä ajattelua koskevat taidot ja rakentava osallistuminen yhteisön toimintaan samoin kuin päätöksentekoon kaikilla tasoilla paikalliselta ja valtakunnalliselta tasolta Euroopan ja kansainväliselle tasolle. Tähän sisältyy myös kyky käyttää sekä perinteisiä että uusia median muotoja, suhtautua niihin kriittisesti ja toimia niiden kanssa vuorovaikutuksessa.

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen demokratian perustana toimii vastuullisen ja rakentavan asenteen pohjana. Rakentavaan osallistumiseen kuuluu halu osallistua kaikilla tasoilla demokraattiseen päätöksentekoon ja kansalaistoimintaan. Siihen sisältyy sosiaalisen ja kulttuurillisen monimuotoisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tukeminen sekä valmius kunnioittaa muiden yksityisyyttä ja ottaa vastuu ympäristöstä. Tarvitaan kiinnostusta sosioekonomista kehitystä ja kulttuurienvälistä viestintää kohtaan, jotta yksilö olisi valmis voittamaan ennakkoluuloja ja tekemään tarvittaessa kompromisseja sekä varmistamaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden.

7. Yrittäjyystaidot

Yrittäjyystaidoilla tarkoitetaan kykyä tarttua mahdollisuuksiin ja ideoihin ja muuntaa ne arvoiksi muita varten. Se perustuu luovuuteen, kriittiseen ajatteluun, ongelmanratkaisuun, aloitteellisuuteen, sitkeyteen ja yhteistyökykyyn, jotta voidaan suunnitella ja hallinnoida hankkeita, joilla on kulttuurista, sosiaalista tai kaupallista arvoa.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Yrittäjyystaidot edellyttävät tietoa siitä, että on erilaisia tilaisuuksia ja mahdollisuuksia muuttaa ideat toimiksi henkilökohtaisessa, sosiaalisessa ja ammatillisessa toiminnassa, ja sen ymmärtämistä, miten nämä tilaisuudet ja mahdollisuudet syntyvät. Yksilöiden olisi tunnettava ja ymmärrettävä hankkeiden suunnittelu- ja hallintatapoja, joihin sisältyvät sekä prosessit että resurssit. Heidän olisi ymmärrettävä taloutta sekä sosiaalisia ja taloudellisia mahdollisuuksia ja haasteita, joita työnantajalla, organisaatiolla tai yhteisöllä on. Heidän olisi oltava myös tietoisia eettisistä periaatteista ja ymmärrettävä omat vahvuutensa ja heikkoutensa.

Yrittäjyystaidot perustuvat luovuuteen, johon sisältyy mielikuvitus, strateginen ajattelu ja ongelmanratkaisu sekä kehittymässä olevien luovien prosessien ja innovoinnin kriittinen ja rakentava pohdinta. Näihin sisältyy kyky työskennellä sekä itsenäisesti että ryhmässä, saada käyttöön resursseja (ihmisiä ja tavaroita) ja pitää yllä toimintaa. Tähän sisältyy kyky tehdä kustannuksiin ja arvoon liittyviä rahoituksellisia päätöksiä. Olennaista on kyky kommunikoida ja neuvotella tehokkaasti muiden kanssa ja sietää epävarmuutta ja riskejä osana tietoihin perustuvaa päätöksentekoa.

Yrittäjäasenteelle on ominaista aloitteellisuus ja tehokkuus, aktiivisuus, eteenpäin suuntautuminen, rohkeus ja sitkeys tavoitteiden saavuttamisessa. Siihen kuuluu halu motivoida muita ja arvostaa heidän ajatuksiaan, empatia sekä ihmisistä ja maailmasta huolehtiminen ja vastuun hyväksyminen eettisestä toiminnasta läpi prosessin.

8. Kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyvät taidot

Kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyviin taitoihin sisältyy sen ymmärtäminen ja kunnioittaminen, miten ajatuksia ja merkityksiä ilmaistaan ja kommunikoidaan luovasti eri kulttuureissa ja erilaisten taidemuotojen ja muiden kulttuurimuotojen välityksellä. Niihin kuuluu sitoutuminen omien ajatusten ja omaa paikkaa tai roolia yhteiskunnassa koskevan käsityksen ymmärtämiseen, kehittämiseen ja ilmaisemiseen erilaisilla tavoilla ja eri yhteyksissä.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Tämä avaintaito edellyttää tietoa paikallisista, kansallisista, eurooppalaisista ja globaaleista kulttuureista ja ilmaisumuodoista, mukaan luettuna niiden kielet, perintö ja perinteet, sekä kulttuurituotteista ja sen ymmärtämistä, miten nämä ilmaisumuodot voivat vaikuttaa toisiinsa ja yksilön ajatuksiin. Siihen kuuluu ymmärrys erilaisista tavoista kommunikoida ideoita tekijän, osallistujan ja yleisön välillä kirjallisten, painettujen ja digitaalisten tekstien, teatterin, elokuvan, tanssin, pelien, taiteen ja suunnittelun, musiikin, rituaalien ja arkkitehtuurin sekä

hybridimuotojen välityksellä. Se edellyttää yksilön oman kehityksessä olevan identiteetin ymmärtämistä kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa ja sen ymmärtämistä, miten taiteen ja muiden kulttuurimuotojen kautta voidaan sekä tutkia että muokata maailmaa.

Taitoihin sisältyy kyky ilmaista ja tulkita figuratiivisia ja abstrakteja ajatuksia, kokemuksia ja tunteita empaattisesti ja kyky tähän eri taiteissa ja muissa kulttuurin muodoissa. Taitoihin sisältyy myös kyky tunnistaa ja realisoida henkilökohtaiseen, sosiaaliseen tai kaupalliseen arvoon liittyviä mahdollisuuksia taiteiden ja muiden kulttuurin muotojen kautta ja kyky sitoutua luoviin prosesseihin sekä yksilönä että yhteisesti.

On tärkeää suhtautua avoimesti kulttuuristen ilmaisumuotojen moninaisuuteen ja kunnioittaa sitä sekä omaksua eettinen ja vastuullinen lähestymistapa henkisen ja kulttuurisen omaisuuden omistukseen. Positiiviseen asenteeseen sisältyy myös uteliaisuus maailmaa kohtaan, halu kuvitella uusia mahdollisuuksia ja halu osallistua kulttuurikokemuksiin.

9. Avaintaitojen kehittämisen tukeminen

Avaintaidot ovat dynaaminen yhdistelmä tietoja, taitoja ja asenteita, joita oppija tarvitsee kehittyäkseen läpi elämän varhaislapsuudesta lähtien. Korkealaatuinen ja osallistava koulutus ja elinikäinen oppiminen tarjoavat kaikille mahdollisuuksia kehittää avaintaitoja, minkä vuoksi osaamispohjaisia lähestymistapoja voidaan käyttää kaikissa opetus- ja oppimisympäristöissä läpi elämän.

Osaamispohjaisen opetuksen ja oppimisen tueksi elinikäisen oppimisen yhteydessä on yksilöity kolme haastetta: erilaisten oppimistapojen ja -puitteiden käyttö, opettajien ja muun opetushenkilöstön tukeminen ja taitojen kehittymisen arviointi ja validointi. Näiden haasteiden ratkaisemiseksi voidaan tunnistaa tiettyjä hyviä toimintatapoja.

a. Erilaiset oppimistavat ja -puitteet

- (a) Oppimista voivat rikastuttaa oppiaineiden välinen oppiminen, eri koulutustasojen ja opetus- ja oppimistoimijoiden, myös työmarkkinatoimijoiden, väliset kumppanuudet samoin kuin kokonaisvaltaisen koulun kaltaiset käsitteet, joissa korostetaan yhteistyöhön perustuvaa opetusta ja oppimista ja oppijoiden aktiivista osallistumista ja päätöksentekoa. Tehokkaan taitojen kehittämisen kannalta keskeistä voi olla alojen välinen yhteistyö oppilaitosten ja yritys-, taide-, urheilu- ja nuorisoyhteisöistä ja korkeakouluista ja tutkimuslaitoksista tulevien ulkoisten toimijoiden välillä.
- (b) Perustaitojen hankkimista ja taitojen laajempaa kehittämistä voidaan tukea täydentämällä akateemista oppimista järjestelmällisesti sosiaalisella ja emotionaalisella oppimisella, taiteilla ja urheilulla. Henkilökohtaisten, sosiaalisten ja oppimistaitojen vahvistaminen varhaisesta iästä lähtien voi tarjota pohjan perustaitojen kehittämiseksi.
- (c) Oppimismenetelmillä, kuten tutkivalla, hankepohjaisella, taide- ja pelipohjaisella ja yhdistelmäoppimisella voidaan lisätä motivaatiota ja sitoutumista oppimiseen. Myös kokeilevalla oppimisella, työssäoppimisella ja tieteellisillä menetelmillä STEM-aloilla (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka) voidaan tukea kehitystä eri taidoissa.

- (d) Oppijoita, opetushenkilöstöä ja koulutuksen järjestäjiä voitaisiin kannustaa käyttämään digitaalitekнологiaa oppimisen parantamiseksi ja digitaaltaitojen kehittymisen tukemiseksi, esimerkiksi osallistumalla ”EU:n koodausviikon”¹ kaltaisiin unionin aloitteisiin. Itsearviointivälineiden (esim. SELFIE²) käytöllä voitaisiin parantaa koulutuksen järjestäjien digitaali- ja valmiuksia.
- (e) Erityiset mahdollisuudet yrittäjyyskokemuksia varten, kuten miniyritykset, harjoittelu yrityksissä tai oppilaitoksiin tehty yrittäjävierailut, voisivat olla varsin hyödyllisiä nuorille, mutta myös aikuisille ja opettajille. Nuorille voitaisiin antaa mahdollisuus vähintään yhteen yrittäjyyskokemukseen perus- tai keskiasteen koulutuksen aikana. Koulujen ja yritysten kumppanuudet ja foorumit paikallistasolla, etenkin maaseutualueilla, voivat olla keskeisessä asemassa yrittäjyyskoulutuksen levittämisessä. Opettajille ja rehtoreille annettava asianmukainen koulutus ja tuki voi olla ratkaisevaa kestävä edistyksen ja johtoaseman luomiseksi.
- (f) Kielitaitoa voidaan kehittää ulkomaisten koulutusympäristöjen kanssa tehtävällä tiiviillä yhteistyöllä, opetushenkilöstön ja oppijoiden liikkuvuudella tai verkkoportaalien (esim. eTwinning, EPAL) käytöllä.
- (g) Nuorille ja aikuisille, jotka ovat epäedullisemmassa asemassa joko sosioekonomisen taustansa tai maahanmuuttajataustansa vuoksi tai joilla on erityistarpeita, voitaisiin antaa asianmukaista tukea osallistavassa ympäristössä, jotta he voisivat täyttää oppimispotentiaalinsa. Tällaiseen tukeen voisi sisältyä kielellistä, akateemista tai henkistä tukea, vertaisvalmennusta, opetussuunnitelman ulkopuolista toimintaa, uraohjausta tai materiaalista tukea.
- (h) Yhteistyö opetus- ja oppimisympäristöjen välillä kaikilla tasoilla voi olla ratkaisevaa, jotta voidaan parantaa oppijoiden taitojen kehittämisen jatkuvuutta läpi elämän ja innovatiivisten oppimistapojen kehittämistä.
- (i) Koulutus- ja muiden paikallisyhteisöjen kumppaneiden ja työnantajien välinen yhteistyö yhdistettynä viralliseen ja epäviralliseen oppimiseen tukee taitojen kehittämistä ja voi helpottaa siirtymistä koulutuksesta työelämään.

b. Opetushenkilöstön tukeminen

- (a) Osaamispohjaisten opetus- ja oppimistapojen sisällyttäminen peruskoulutukseen ja jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen voi auttaa opetushenkilöstöä muuttamaan opetusta ja oppimista omassa ympäristössään ja toteuttamaan lähestymistapaa pätevästi.
- (b) Opetushenkilöstöä voitaisiin tukea osaamispohjaisten opetustapojen kehittämisessä omissa ympäristöissään

¹ Koodausviikko; <http://codeweek.eu/>

² Digitaalisia valmiuksia mittaava itsearviointiväline (SELFIE); <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomporg/selfie-tool>, tai HEInnovate; <https://heinnovate.eu/>

henkilöstövaihdoilla ja vertaisoppimisella, joka mahdollistaa joustavuuden ja itsenäisyyden opetuksen järjestämisessä verkostojen, yhteistyön ja hyviä käytäntöjä jakavien yhteisöjen kautta.

- (c) Opetushenkilöstöä voitaisiin auttaa innovatiivisten käytäntöjen luomisessa, tutkimukseen osallistumisessa ja uuden teknologian asianmukaisessa hyödyntämisessä osaamispohjaisten opetustapojen edistämiseksi.
- (d) Opetushenkilöstölle voitaisiin antaa ohjeita, tarjota asiantuntijatietoa ja asianmukaisia välineitä ja materiaaleja, jotka voivat parantaa opetusmenetelmiä ja -käytäntöjä.

c. Taitojen kehittymisen arviointi ja validointi

- (a) Avaintaitojen kuvaukset voitaisiin siirtää oppimistulosten puitteiksi, joita voitaisiin täydentää diagnostiseen, formatiiviseen ja summatiiviseen arviointiin ja validointiin asianmukaisilla tasoilla soveltuvilla välineillä.³
- (b) Etenkin digitaaliteknologialla voitaisiin edistää oppijan edistymisen, mukaan luettuna yrittäjyystaitojen oppimisen, eri ulottuvuuksien kuvaamista.
- (c) Epävirallisen ja arkioppimisen ympäristöissä hankittujen avaintaitojen arviointiin voitaisiin kehittää erilaisia lähestymistapoja, mukaan luettuna työnantajien, ohjaajien ja työmarkkinaosapuolten asiaan liittyvät toimet. Näiden pitäisi olla kaikkien saatavilla, etenkin heikosti koulutettujen yksilöiden, jotta voitaisiin tukea heidän etenemistään jatko-opintoihin.
- (d) Epävirallisen ja arkioppimisen kautta saavutettujen oppimistulosten validointia voitaisiin laajentaa ja siitä voitaisiin tehdä vakiintuneempaa epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista annetun neuvoston suosituksen mukaisesti, mukaan luettuna erilaiset validointimenetelmät ja Europassin ja Youthpassin kaltaisten välineiden käyttö.

³

Esimerkiksi kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen, digitaalisten taitojen viitekehyksen ja yrittäjyystaitojen viitekehyksen samoin kuin PISA:n taitokuvaukset tarjoavat materiaalia taitojen arviointia varten.